

LIETUVOS RESPUBLIKOS SEIMO KONTROLIERIUS

PAŽYMA DĖL X SKUNDO NR. 2024/1-1381 PRIEŠ LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBĄ IR LIETUVOS KALĖJIMŲ TARNYBOS ALYTAUS KALĖJIMĄ

2025 m.
Vilnius

SKUNDO ESMĖ

1. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė 2024 m. gruodžio 9 d. gavo X (toliau – Pareiškėjas) skundą dėl Lietuvos kalėjimų tarnybos (toliau – Kalėjimų tarnyba) Alytaus kalėjimo (toliau – ir AK) pareigūnų veiksmų (neveikimo), dėl tinkamai neužtikrinamos teisės įsigyti maisto produktų bei kitų prekių kalėjimo parduotuvėje (toliau – Skundas).

2. Pareiškėjas Skunde nurodo:

„[...] Alytaus kalėjime, [...] esu nuteistųjų tarybos pirmininkas, nuolat tenka iš nuteistųjų masiškai sulaukti nusiskundimų dėl įstaigoje esančios veikiančios parduotuvės [...] dėl per mažo prekių asortimento, per didelių kainų užkėlimo, vaisių – daržovių pastovaus trūkumo, [...] problemos liko neišspęstos [...]. [...] 2024-02-23 iš 20 prašomų prekių gavau tik 10 prekių. 2024-03-13 negalėjau įsigyti proteininių sūrelių, prašomos liesos varškės, miltų, sūrio, batono.[...]. 2024-07-25 iš 20 prašomų prekių gavau tik 11 prekių. 2024-10-21 norėjau nusipirkti: bananų, obuolių, mineralinio, agurkų, tačiau gavau tik bananų, kurie buvo sugedę.[...] 2024-10-24 norėjau įsigyti tualetinio popieriaus [...]. [...] negalėjau įsigyti net tualetinio popieriaus ir pomidorų. [...] Kas keisčiausia kainos yra lyginamos su įmone A, kuri prekes pristato prie durų ir dar leidžiama 15 % užsidėti antkainį, tai yra akivaizdus sukčiavimas [...].[...]“ (šios ir kitų citatų kalba netaisyta).

3. Pareiškėjas Seimo kontrolierės prašo ištirti Skunde nurodytas aplinkybes.

TYRIMAS IR IŠVADOS

Tyrimui reikšmingos faktinės aplinkybės

4. Seimo kontrolierė 2024 m. gruodžio 17 d. raštu Nr. 4D-2024/1-1381/3D-2457 kreipėsi į Kalėjimų tarnybos direktorių, prašydama paaiškinti Skunde aprašytas aplinkybes. 2025 m. sausio 22 d. Seimo kontrolierė gavo Kalėjimų tarnybos 2025 m. sausio 21 d. raštą Nr. 1S-475, kuriame nurodoma:

4.1. „[...] patikrinus dokumentų valdymo bendrąją informacinę sistemą nustatyta, jog registruoti du nuteistojo X (toliau – pareiškėjas) skundai, susiję su Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimo (toliau – Alytaus kalėjimas) teritorijoje veikiančios parduotuvės veikla (kreipimusi ir atsakymų į juos kopijos pridedamos).“

4.2. „Patikrinus dokumentų valdymo bendrąją informacinę sistemą nustatyta, kad nuo 2024-01-01 iki 2024-12-31 registruota 16 nuteistųjų skundų dėl prekių asortimento, kokybės ir kainų Alytaus kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje.“

4.3. „Informuojame, kad, siekiant tinkamai kontroliuoti baudmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainas ir kainoraščius bei paslaugos organizavimą, Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriaus 2024-02-22 įsakymu Nr. T-9 (kopija pridedama) buvo sudarytos baudmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainų, kainoraščių ir paslaugos organizavimo tikrinimo komisijos. Šios komisijos, organizuodamos baudmės atlikimo vietų parduotuvių prekių kainas, kainoraščius ir paslaugas, yra įpareigosios vadovautis su paslaugų teikėjais sudarytų apiprekinimo paslaugų teikimo pirkimo–pardavimo sutarčių nuostatomis, tikrinti (ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį) įsigytų prekių (ne mažiau 10 apsipirkimo kvitų) kainas, kurios neturi viršyti 15 % tokių pačių prekių kainų el. parduotuvėje A, tikrinti, ar prekių sąrašė nėra draudžiamų prekių, ar nurodyti prekių matavimai, ar prekių svoris neviršija nustatytų reikalavimų, ar nurodyti aiškūs prekių pavadinimai, tikrinimo rezultatus įforminti patikrinimo aktu, fiksuoti pažeidimus, apie pažeidimus informuoti paslaugos teikėją, laikantis sutartyse nurodytų reikalavimų, inicijuoti paslaugos teikėjui sutartinių sankcijų taikymą. Lietuvos kalėjimų tarnybos direktoriaus 2024-02-29 įsakymu Nr. T-14 (kopija pridedama) patvirtinta Baudmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainų ir kainoraščių patikrinimo akto forma.“

4.4. „Alytaus kalėjime yra atliekami reguliarius maisto produktų ir būtiniausių reikmenų, parduodamų parduotuvėje, kainų patikrinimai, surašomi patikrinimo aktai (kopijos pridedamos). Paskutinį kartą toks patikrinimas atliktas 2024-12-20.“

4.5. „Lietuvos kalėjimų tarnyba su UAB „B“ yra sudariusi Nuteistųjų / suimtųjų apiprekinimo paslaugos teikimo viešojo pirkimo–pardavimo sutartį (reg. 2024-02-09, Nr. ST-67) (toliau – sutartis). Vadovaujantis sutarties 1.4 papunkčiu, paslauga teikiama dvylika mėnesių, paslaugos teikimo laikotarpis gali būti pratęstas du kartus po šešis mėnesius.“

4.6. „Sutartyje yra numatytos nuostatos, įpareigojančios paslaugos teikėją laikytis teisės aktų reikalavimų, susijusių su parduodamų produktų kainomis, kokybe ir asortimentu (sutarties kopija pridedama). Numatytos sutarties kainodaros taisyklės ir atsiskaitymo tvarka, paslaugos teikėjo pareigos, pasiūlymo produktų kainos lentelė, nuteistųjų (suimtųjų) apiprekinimo paslaugos teikimo techninė specifikacija ir kt.“

4.7. „Sutartyje yra numatyta bendroji šalių atsakomybė (sutarties 3, 6 dalys), įskaitant paslaugos teikėjo atsakomybę nustačius pažeidimus.“

4.8. „Kiekvienu atveju tikrinant nustačius trūkumų, jie nurodomi Baudmės atlikimo vietoje veikiančioje parduotuvėje parduodamų prekių kainų ir kainoraščių patikrinimo akte, pateikiama išvada, rekomendacijos ir privalomi įsipareigojimai paslaugos tiekėjui.“

4.9. „Tikrinant kainas Alytaus kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje, buvo žiūrima, ar parduodamų prekių kainos neviršija daugiau kaip 15 proc. tokių pačių prekių kainų el. parduotuvėje A. Ši nuostata įtvirtinta Laisvės atėmimo vietų įstaigų parduotuvėse parduodamų prekių kainų kontrolės taisyklių, patvirtintų Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gegužės 13 d. įsakymu Nr. V-133, 3.3 papunktyje.“

5. Papildomai prie rašto pridėti dokumentai, kuriuose nurodyta toliau pateikiama informacija:

5.1. Pareiškėjo 2024 m. birželio 26 d skundas (reg. 2024m. birželio 26 d. Nr. NPS-18-15990), adresuotas Alytaus kalėjimo viršininkui, kuriame skundžiamasi, kad vištienos kainos neatitinka užrašų ant pakuočių, ir prašoma išsiaiškinti situaciją.

5.2. LKT Turto valdymo skyriaus 2024 m. liepos 19 d. pateiktas atsakymas Pareiškėjui Nr. 2S-3615, kuriame nurodyta: „Alytaus kalėjimo administracija kreipėsi į parduotuvės atstovus dėl svorio nesutapimo ant vištos puselių pakuočių ir čekių. Nagrinėjant

Jūsų skundą nebuvo pateikti įrodymai Jūsų pirkimo čekiai. Kadangi nepateikėte savo pirkimo čekių, negalima objektyviai išnagrinėti skunde pateiktos informacijos teisingumo.

Atsižvelgus į Jūsų skunde išdėstytus pastebėjimus, UAB „B“ darbuotojos įspėtos, kad atidžiau stebėtų tokius procesus [...].“

5.3. Pareiškėjo 2024 m. gruodžio mėnesio skundas (LKT gautas 2024 m. gruodžio 9 d. reg. Nr.2G-3626), kuriame skundžiamasi per didelėmis kainomis parduotuvėje, nuolatiniu asortimento trūkumu ir prekių kokybe.

5.4. LKT Turto valdymo skyriaus 2024 m. gruodžio 27 d. atsakymas Pareiškėjui Nr. 2S-7471, kuriame nurodyta: „Lietuvos kalėjimų tarnybos Alytaus kalėjimas gavo jūsų 2024 m. gruodžio (diena nenurodyta) skundą (registruotas 2024-12-09 Nr. 2G-3626), kuriame reiškiate nepasitenkinimą dėl parduotuvės darbo.

Jūsų minėtas skundas buvo pateiktas UAB „B“. 2024-12-27 atsakymas gautas. Gautas atsakymas pridedamas.“ Nurodyta apskundimo tvarka.

5.5. 2024 m. gruodžio 27 d. UAB „B“ atsakymas LKT Nr. G-18-9486, kuriame nurodyta:

„[...] Dėl negalėjimo įsigyti norimų prekių, informuojame, kad, pagal prie skundo pateiktas X prašymų kopijas (2024 m. spalio 24 d., 2024 m. spalio 21 d., 2024 m. kovo 15 d., 2024 m. kovo 13 d., ir kt.), darytina išvada, kad norimų prekių nuteistasis įsigijo ne tą pačią dieną, bet kito apsipirkimo metu (morkos, bananai ir sūreliai). Alytaus kalėjimo parduotuvėje nuteistiesiems apsipirkti leidžiama du kartus į savaitę, todėl neįsigijus norimos prekės apsipirkimo dieną, tai visada galima padaryti kitą, tos pačios savaitės dieną. Taip pat primename, kad vienos ar kitos prekės nebuvimas kalėjimo parduotuvės asortimento pasiūloje, neužtraukia atsakomybės prekybą vykdančiai organizacijai.

Dėl darytos nuotraukos, su neva sugedusiais produktais, informuojame, kad tokios kokybės maisto produktais įmonė neprekiauja. Kalėjimo administracijos paskirti pareigūnai, atsakingi už nuotolinį nuteistųjų apiprekinimą vizualiai patikrina įdėtas į maišus prekių rūšis ir kokybę, tačiau nenešioja nuteistųjų įsigytų prekių, tai daro specialiai įdarbinti pagalbiniai darbuotojai iš dirbančių kalėjimo ūkio aptarnavimo būryje nuteistųjų tarpo. Iš pateiktos nuotraukos galima spręsti, kad pareigūnas laiko rankose, galimai kratos metu išimtą maišą su sugedusiais vaisiais. Kadangi nuotraukoje nėra EXIF (nuotraukos informacijos), kuri būna pareigūnų naudojamose vaizdo įrašymo priemonėse, nustatyti kada ir kokiomis aplinkybėmis ji buvo daryta, neįmanoma ir ar buvo daryta ir gauta teisėtai būdais.

Atsakinėjant į skundą, pastebima, kad išskyrus informacijos iškreipimo, pamąstymų, atskirų fragmentų pateikimas iš bendro konteksto, kaip neva „įrodymai“, nuteistasis iš esmės skundžiasi, kad negalėjo įsigyti glaistytų sūrelių „Protėju“, tačiau nutyli, kad prekyboje buvo kiti analogiški glaistyti sūreliai.“

5.6. LKT direktoriaus 2024 m. vasario 22 įsakymas Nr. T-9 „Dėl bausmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainų ir kainoraščių tikrinimo komisijos sudarymo“.

5.7. Alytaus kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje parduodamų prekių kainų ir kainoraščių patikrinimo aktų kopijos už 2024 metus.

Tyrimui reikšmingos teisės aktų nuostatos

6. *Lietuvos Respublikos viešojo administravimo įstatymo (toliau – VAI):*

2 straipsnio „Pagrindinės šio įstatymo sąvokos“:

12 dalis – „Skundas – asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą, kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti.“

20 dalis – „Viešojo administravimo subjektas – viešasis juridinis asmuo, valstybės ar savivaldybės valdoma įmonė, kolegiali ar vienasmenė institucija, neturinti juridinio

asmens statuso, įstatymų nustatytą specialų statusą turintis fizinis asmuo, šio įstatymo nustatyta tvarka įgalioti atlikti viešąjį administravimą.“

3 straipsnis „Viešojo administravimo principai“ – „Viešojo administravimo subjektai savo veikloje vadovaujasi šiais principais: [...]; 5) išsamumo. Šis principas reiškia, kad viešojo administravimo subjektas į prašymą ar skundą turi atsakyti aiškiai ir argumentuotai, nurodydamas visas prašymo ar skundo nagrinėjimui įtakos turėjusias aplinkybes ir konkrečias teisės aktų nuostatas, kuriomis rėmėsi vertindamas prašymo ar skundo turinį; 9) objektyvumo. Šis principas reiškia, kad administracinio sprendimo priėmimas ir kiti oficialūs viešojo administravimo subjekto veiksmai turi būti nešališki ir objektyvūs.“

10 straipsnio „Administracinių sprendimų priėmimas“:

1 dalis – „Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai, turintys šio įstatymo nustatyta tvarka jiems suteiktus įgaliojimus.“

4 dalis – „Viešojo administravimo subjektas administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos.“

5 dalis – „Administraciniame sprendime turi būti nurodyta: 1) administracinį sprendimą priėmusio viešojo administravimo subjekto pavadinimas; 2) administracinio sprendimo data; 3) administraciniam sprendimui suteiktas registracijos numeris; 4) atliekamas tvarkomasis veiksmas arba asmenims nustatytos teisės ir (ar) pareigos; 5) administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės; 6) administracinio sprendimo motyvai; 7) administracinio sprendimo apskundimo tvarka, nurodant konkrečią skundą nagrinėjančią instituciją ar įstaigą, skundo padavimo terminą ir teisės aktą, reglamentuojantį apskundimo tvarką; 8) administracinį sprendimą priėmusio asmens vardas, pavardė ir pareigos. [...].“

11 straipsnio „Prašymų ir skundų administraciniam sprendimui priimti pateikimas ir nagrinėjimas“ 1 dalis – „Asmenų prašymus ir skundus viešojo administravimo subjektai nagrinėja pagal Vyriausybės patvirtintas taisykles“.

14 straipsnis „Administracinio sprendimo apskundimas“ – „Asmuo turi teisę apskusti viešojo administravimo subjekto priimtą administracinį sprendimą arba veiksmą (neveikimą), taip pat viešojo administravimo subjekto vilkinimą atlikti jo kompetencijai priskirtus veiksmus šio įstatymo nustatyta tvarka tam pačiam viešojo administravimo subjektui arba aukštesniam pagal pavaldumą viešojo administravimo subjektui, arba kitų įstatymų, reglamentuojančių ginčų, kylančių iš administracinių teisinių santykių, nagrinėjimą, nustatyta tvarka išankstinio ginčų nagrinėjimo ne teismo tvarka institucijai, arba administraciniam teismui.“

7. Lietuvos Respublikos bausmių vykdymo kodekso (toliau – BVK):

38 straipsnio „Laisvės atėmimo bausmės atliekančių nuteistųjų teisė bausmės atlikimo vietoje turėti asmeninių daiktų, šių daiktų įgijimo būdai ir naudojimosi tais daiktais reikalavimai“ 2 dalis – „[...] Uždaro arba pusiau atviro tipo bausmės atlikimo vietose bausmę atliekančių nuteistųjų apsipirkimą organizuoja laisvės atėmimo vietų įstaiga.“

100 straipsnio „Bausmių vykdymo sistemos pareigūnų ir antstolių veiksmų ir jų priimtų sprendimų apskundimo tvarka“:

1 dalis – „Viešųjų darbų, laisvės apribojimo, arešto ir laisvės atėmimo bausmės vykdančių įstaigų pareigūnų veiksmai ir jų priimti sprendimai per vieną mėnesį gali būti skundžiami atitinkamą bausmę vykdančios įstaigos direktoriui. Bausmę vykdančios įstaigos direktorius šį skundą turi išnagrinėti ne vėliau kaip per dvidešimt darbo dienų nuo jo gavimo dienos, o kai dėl skundo atliekamas tyrimas, – per dvidešimt darbo dienų nuo tyrimo pabaigos dienos.“

2 dalis – „Šio straipsnio 1 dalyje nurodytą bausmę vykdančios įstaigos direktoriaus veiksmai ir sprendimai per dvidešimt dienų nuo jų įteikimo dienos gali būti skundžiami apygardos administraciniam teismui.“

8. *Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2021 m. gegužės 17 d. įsakymas Nr. V-166 „Dėl Kalėjimų departamento prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos direktoriaus 2020 m. gegužės 13 d. įsakymo Nr. V-133 „Dėl Laisvės atėmimo vietų įstaigų parduotuvėse parduodamų prekių kainų kontrolės taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo (toliau – Taisyklės):*

3 punktas – „Laisvės atėmimo vietų įstaigos direktorius ar jo įgaliotas asmuo, sudarydamas laisvės atėmimo vietų įstaigoje laikomų nuteistųjų ir suimtųjų asmenų apiprekinimo paslaugų teikimo sutartį (toliau – Sutartis), privalo įtraukti į Sutartį nuostatas, kurios užtikrintų, kad: 3.1. Sutartyje nurodytos Prekės visą Sutarties galiojimo laikotarpį būtų Parduotuvės asortimente; 3.2. Parduotuvėje parduodamų Prekių kainos neviršytų Sutartyje jos šalių sulygtų kainų; 3.3. Paslaugos teikėjo nustatytos kainos Prekėms, kurios nėra įtrauktos į Sutartį, neviršytų daugiau kaip 15 (penkiolika) procentų tų pačių savybių prekių kainų, palyginus jas su Lietuvos Respublikos teritorijoje registruotos ir jos teritorijoje prekiaujančios UAB „A“ internetinės parduotuvės maisto ir kitų prekių kainomis (<...>); 3.4. Paslaugos teikėjui būtų taikoma atsakomybė dėl Sutarties dalies, susijusios su parduodamų prekių kainų reguliavimu, nevykdymą; 3.5. Paslaugos teikėjui būtų žinoma ir suprantama taikytina atsakomybė už Sutarties nevykdymą arba netinkamą vykdymą pagal šių Taisyklių 3.2. ir 3.3. punktus; [...]“

5 punktas – „Laisvės atėmimo vietų įstaigų Parduotuvėse parduodamų Prekių kainos turi būti tikrinamos ne rečiau kaip kartą per mėnesį. Tikrinamos atsitiktine tvarka atrinktos parduodamų Prekių (ne mažiau kaip 20 pozicijų) kainos, dėl kurių dažniausiai gaunami skundai.“

6 punktas – „Patikrinimų metu turi būti vertinama, ar: 6.1. Prekių kainos neviršija šių Prekių kainų, nurodytų Sutartyje; 6.2. Prekių kainos neviršija šių Prekių kainų pagal Taisyklių 3.3 punktą.“

9 punktas – „Komisija, atlikusi prekių kainų patikrinimą, surašo patikrinimo aktą. Vienas akto egzempliorius įteikiamas paslaugos teikėjui, antras egzempliorius saugomas laisvės atėmimo vietų įstaigoje. Patikrinimo akto kopija ir informacija apie patikrinimo rezultatus per 5 d. d. nuo patikrinimo akto sudarymo pateikiama Kalėjimų departamentui prie Lietuvos Respublikos teisingumo ministerijos (toliau – Kalėjimų departamentas).“

10 punktas – „Jeigu paslaugos teikėjas pažeidžia Sutarties nuostatas pagal Taisyklių 3.2 p. ir 3.3. p. ir tai nurodyta patikrinimo aktuose, įstaiga nedelsiant turi kreiptis į paslaugos teikėją ir reikalauti sumažinti kainas. Už pasikartojančius pažeidimus iki Sutarties galiojimo pabaigos įstaiga turi taikyti paslaugos teikėjui atsakomybę pagal Taisyklių 3.4. ir 3.5. punktuose nustatytas nuostatas.“

12 punktas – „Už šių Taisyklių nuostatų vykdymą laisvės atėmimo vietų įstaigoje atsakingas įstaigos direktorius.“

9. *LKT ir UAB „B“ sudaryta Nuteistųjų / suimtųjų apiprekinimo paslaugos teikimo viešojo pirkimo–pardavimo sutartis (reg. 2024 m. vasario 9 d., Nr. ST-67) (toliau – Sutartis):*

3.7 papunktis – „Jeigu Paslaugos teikėjas per 6 (šešis) mėnesius 2 (du) kartus pažeidžia Sutartį ir jam surašomi pažeidimo aktai, 3 (trečią) kartą pažeidus Sutartį, paslaugos teikėjui taikoma 500 (penkių šimtų) eurų bauda ir pareikalaujama trūkumą pašalinti nedelsiant arba ne vėliau kaip per 1 (vieną) darbo dieną nuo pažeidimo nustatymo dienos.“

4.1.3 papunktis – „atsakyti į visus nuteistųjų/suimtųjų skundus, prašymus, susijusius su paslaugos teikimu, t. y. Parduotuvės darbo veikla, prekių pristatymu, asortimentu, jų kokybe, galiojimo terminu ir pan., per 20 darbo dienų nuo skundų, prašymų gavimo dienos,“

4.1.4 papunktis - „raštu pateikti atsakymus į Paslaugos pirkėjo paklausimus per 10 darbo dienų;“.

Lietuvos Respublikos teismų praktika

10. Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) sprendimuose, be kita ko, nurodyta:

„[...] gero administravimo (atsakingo valdymo) principas apima ir asmens teisę į pagrįstą (faktais ir teisės normomis) bei motyvuotą administracinį sprendimą (VAĮ 8 str. 1 d.) (2012 m. gegužės 31 d. sprendimas administracinėje byloje Nr. A602-2112/2012)“.

Tyrimo išvados

11. Atsižvelgiant į Skunde aprašytas aplinkybes, išvados pateikiamos dėl kiekvienos iš šių dalių atskirai:

11.1. dėl aplinkybių, susijusių su skundų nagrinėjimu;

11.2. dėl aplinkybių, susijusių su tinkamai neužtikrinama teise įsigyti maisto produktų bei kitų prekių kalėjimo parduotuvėje.

Dėl aplinkybių, susijusių su skundų nagrinėjimu

12. Skundo tyrimo metu Seimo kontrolierė įvertino ir LKT bei AK pareigūnų veiksmus (neveikimą) nagrinėjant Pareiškėjo skundus dėl parduotuvėje parduodamų prekių kainų ir kokybės.

13. Nagrinėdama pareiškėjų skundus, Lietuvos kalėjimų tarnyba, kaip viešojo administravimo subjektas, savo veikloje privalo laikytis viešojo administravimo srityje taikomų viešojo administravimo principų; jų priimami sprendimai turi būti išsamūs, grįsti objektyviais duomenimis (faktais) ir teisės aktų normomis. Viešojo administravimo subjektas, taip pat ir Kalėjimų tarnyba (jos padaliniai) administracinį sprendimą dėl asmens prašymo ar skundo turi priimti per 20 darbo dienų nuo tokio prašymo ar skundo gavimo dienos. Atsakymai į prašymus parengiami atsižvelgiant į jų turinį (šios pažymos 6 punktą).

14. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Pareiškėjas 2024 m. birželio 26 d. (reg. 2025 m. birželio 26 d. Nr. NPS-18-159990) kreipėsi su skundu į Alytaus kalėjimo administraciją dėl parduotuvės veiklos ir mėsos sviurių ant pakuočių neatitikimo. Lietuvos kalėjimų tarnyba į šį skundą 2024 m. liepos 19 d. raštu Nr. 2S-3615 pateikė atsakymą, kuriame paaiškino, kad buvo kreiptasi į parduotuvės atstovus ir paprašyta paaiškinti situaciją, tačiau paaiškėjo, kad Pareiškėjas su skundu nepateikė pirkimo kvitų ir nustatyti neatitikimų nebuvo įmanoma. Atsakyme nurodyta rašto apskundimo tvarka.

Pareiškėjas 2024 m. gruodžio mėnesį pateikė skundą LKT dėl Alytaus kalėjimo parduotuvėje kylančių problemų dėl per didelių kainų, prekių kokybės, prekių asortimento trūkumo. LKT Pareiškėjo skundo nenagrinėjo, o tik 2024 m. gruodžio 27 d. LKT Turto valdymo skyrius pateikė atsakymą Nr. 2S-7471 Pareiškėjui, kuriame nurodė, kad pareiškėjo Skundą nagrinėjo UAB „B“, ir pridėjo gauto atsakymo kopiją (šios pažymos 5.5 papunktis).

VAĮ nustatyta, kad skundas tai asmens kreipimasis į viešojo administravimo subjektą (šiuo atveju į LKT), kuriame tas asmuo nurodo, kad yra pažeistos jo ar kito asmens teisės ar teisėti interesai, ir prašo juos apginti. Išnagrinėjęs skundą viešojo administravimo subjektas (šiuo atveju LKT) priima administracinį sprendimą. Administracinius sprendimus priimti turi teisę tik viešojo administravimo subjektai pagal savo kompetenciją, VAĮ nustatytais terminais ir tvarka (šios pažymos 6 punktą).

BVK nustatyta, kad baudmės atlikimo vietose baudmę atliekančių nuteistųjų apsipirkimą organizuoja laisvės atėmimo vietų įstaiga, tai reiškia, kad visi nuteistiesiems kylantys klausimai, susiję su apsipirkimo organizavimu, laikytini išskirtinai tik laisvės atėmimo vietos administracijos kompetencija, todėl nagrinėjamu atveju LKT, gavusi 2024 m. gruodžio mėn. Pareiškėjo skundą, privalėjo jį išnagrinėti ir pateikti atsakymą – administracinį sprendimą, o ne pridėti UAB „B“ pateikto atsakymo kopiją.

Atkreiptinas dėmesys, kad VAĮ 10 straipsnio 5 dalyje įtvirtinta, jog administraciniame sprendime turi būti nurodyta administracinio sprendimo teisinis ir faktinis pagrindas ar kitos administraciniam sprendimui įtakos turėjusios aplinkybės bei administracinio sprendimo motyvai. Skundo tyrimo metu įvertinus LKT 2024 m. gruodžio 27 d. atsakymo Nr. 2S-7471 turinį, nustatyta, kad LKT atsakyme nenagrinėjamos skundžiamos faktinės aplinkybės ir nevertinama skunde nurodyta situacija. LKT Turto valdymo skyrius prie atsakymo Pareiškėjui tiesiog pridėjo UAB „B“ pateiktą raštą, kuriame bendrovė galimai vertino savo pačios skundžiamą veiklą.

Pažymėtina, kad jokie teisės aktai nenumato galimybių viešojo administravimo subjektui (šiuo atveju LKT) nustatytos pareigos nagrinėti skundą ir pateikti administracinį sprendimą perkelti privačiam subjektui. Todėl konstatuotina, kad Alytaus kalėjime taikoma praktika, kai nuteistiesiems kreipiantis su skundais dėl Alytaus parduotuvės prekių asortimento ir (ar) kokybės, skundai nėra nagrinėjami pareigūnų, turinčių įgaliojimus organizuoti nuteistųjų apsipirkimą ir nagrinėti jų skundus dėl netinkamai užtikrinamos teisės apsipirkti, o persiunčiami UAB „B“, nėra tinkama.

15. Apibendrinus tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad LKT pareigūnai Pareiškėjo 2024 m. gruodžio mėnesio skundo nenagrinėjo, nevertino faktinių aplinkybių pagal Pareiškėjo skundo turinį, pateiktas atsakymas neatitinka VAĮ nustatytų reikalavimų ir gero administravimo principų, todėl Skundo dalis dėl aplinkybių, susijusių su netinkamu skundų nagrinėjimu, pripažįstama pagrįsta.

Dėl aplinkybių, susijusių su tinkamai neužtikrinama teise įsigyti maisto produktų bei kitų prekių kalėjimo parduotuvėje

16. Skunde nurodoma, kad Alytaus kalėjimo parduotuvėje aukštos kainos, produktų kokybė netinkama, o LKT nesiima dėl to jokių veiksmų.

17. Skundo tyrimo metu nustatyta, kad LKT prekių kainas Alytaus kalėjimo parduotuvėje tikrina vadovaudamasi Taisyklėmis. Lietuvos kalėjimų tarnyba su UAB „B“ yra sudariusi Nuteistųjų / suimtųjų apiprekinimo paslaugos teikimo viešojo pirkimo–pardavimo sutartį (reg. 2024 m. vasario 9 d., Nr. ST-67), kuria vadovaujantis ir yra teikiama nuteistųjų / suimtųjų apiprekinimo paslauga (šios pažymos 4.5 papunktis).

Kaip teigia LKT, siekiant tinkamai kontroliuoti baudmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainas ir kainoraščius bei paslaugos organizavimą, LKT direktoriaus 2024 m. vasario 22 d. įsakymu Nr. T-9 buvo sudarytos baudmės atlikimo vietoje veikiančiose parduotuvėse parduodamų prekių kainų, kainoraščių ir paslaugos organizavimo tikrinimo komisijos. Šios komisijos yra įpareigosotos vadovautis su paslaugų teikėjais sudarytų sutarčių nuostatomis, tikrinti (ne rečiau kaip 1 kartą per mėnesį) įsigytų prekių kainas, kurios neturi viršyti 15 % tokių pačių prekių kainų el. parduotuvėje A, tikrinti, ar prekių sąrašė nėra draudžiamų prekių, ar nurodyti prekių mato vienetai, ar prekių svoris neviršija nustatytų reikalavimų, ar nurodyti aiškūs prekių pavadinimai, tikrinimo rezultatus įforminti patikrinimo aktu, fiksuoti pažeidimus, apie pažeidimus informuoti paslaugos teikėją, laikantis sutartyse nurodytų reikalavimų, inicijuoti paslaugos teikėjui sutartinių sankcijų taikymą.

Skundo tyrimo metu nustatyta, kad Alytaus kalėjime kas mėnesį yra atliekami maisto produktų ir būtiniausių reikmenų, parduodamų parduotuvėje, kainų patikrinimai, surašomi patikrinimo aktai. Iš LKT pateiktų patikrinimo aktų nustatyta, kad patikrinimai atliekami kiekvieną mėnesį, pastebėta, kad keletą kartų patikrinimai buvo atlikti ir kelis kartus per mėnesį.

18. Seimo kontrolierė atkreipia atsakingų pareigūnų dėmesį, kad nuteistieji dažnai kreipiasi su skundais į Seimo kontrolierę nurodydami nepasitenkinimą kalėjimų parduotuvių kainomis, prekių kokybe ir asortimento įvairovės trūkumu. Tai patvirtina ir Skundo tyrimo metu LKT pateikti duomenys: nuo 2024 m. sausio 1 d. iki 2024 m. gruodžio 31 d. buvo registruota 16 nuteistųjų skundų dėl prekių asortimento, kokybės ir kainų Alytaus kalėjimo teritorijoje veikiančioje parduotuvėje. LKT Seimo kontrolierei pateikė patikrinimo aktų kopijas už 2024 metus, kuriose užfiksuoti patikrinimų metu nustatyti pažeidimai dėl kainų neatitikimų, asortimento trūkumo, pakuočių dydžių neatitikimų ir kitų pažeidimų (šios pažymos 4.4 papunktis).

Sutarties 3.7 papunktyje numatyta, jog jeigu Paslaugos teikėjas per 6 (šešis) mėnesius 2 (du) kartus pažeidžia Sutartį ir jam surašomi pažeidimo aktai, 3 (trečią) kartą pažeidus Sutartį, Paslaugos teikėjui taikoma 500 (penkių šimtų) eurų bauda ir pareikalaujama trūkumą pašalinti nedelsiant arba ne vėliau kaip per 1 (vieną) darbo dieną nuo pažeidimo nustatymo dienos. Atkreiptinas dėmesys, kad LKT Seimo kontrolierei nepateikė duomenų, ar šiuo konkrečiu atveju, nustačius pasikartojančius pažeidimus Alytaus kalėjimo parduotuvėje per šešis mėnesius, apiprekinimo įmonei buvo taikytos sankcijos ar baudos, numatytos Sutarties 3.7 papunktyje, ar buvo atlikti patikrinimai dėl trūkumų pašalinimo. Seimo kontrolierės vertinimu, nors patikrinimai atliekami vadovaujantis Taisyklių nuostatomis, tačiau LKT atliktuose patikrinimuose trūksta grįžtamosios kontrolės, nėra aišku, ar apiprekinimo įmonė po nustatyto pažeidimo pašalino nustatytus trūkumus, ar ne. Grįžtamosios kontrolės mechanizmo nebuvimas sudaro prielaidas pakartotinai pažeisti Sutartį, taip pat ir nepakankamai užtikrinti nuteistųjų teisę įsigyti prekių panašiomis kainomis, kokios yra laisvėje veikiančiose prekybos vietose.

Seimo kontrolierė taip pat pastebi, kad parduotuvės patikrinimo tvarka (taip pat ir grįžtamosios kontrolės atlikimas) nėra siejamas su nuteistųjų nusiskundimais dėl parduotuvės veiklos. Pasikartojantys nuteistųjų skundai ir patikrinimų aktuose nustatyti pažeidimai rodo, kad atliekami patikrinimai nėra pakankamai veiksmingi.

18. Apibendrinant tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad LKT pareigūnai Alytaus kalėjimo parduotuvėje (apiprekinimo įmonėje) atlieka patikrinimus taip, kaip nustatyta Taisyklėse, nustatę pažeidimus surašo patikrinimų aktus, kuriuos nusiunčia apiprekinimo įmonei, kad nustatyti pažeidimai būtų nedelsiant ištaisyti, tačiau nėra nustatytas trūkumų pašalinimo priežiūros mechanizmas, todėl nėra aišku, kaip kontroliuojamas nustatytų trūkumų ir pažeidimų pašalinimas. Konstatuotina, kad Skundo dalis dėl aplinkybių, susijusių su nepakankamu nuteistųjų teisės į kokybišką apsipirkimą užtikrinimu, pripažįstama pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS SPRENDIMAS

19. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl aplinkybių, susijusių su netinkamu skundų nagrinėjimu, pripažinti pagrįsta.

20. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 22 straipsnio 1 dalies 1 punktu, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė nusprendžia X Skundo dalį dėl

aplinkybių, susijusių su tinkamai neužtikrinama teise įsigyti maisto produktų bei kitų prekių kalėjimo parduotuvėje, pripažinti pagrįsta.

SEIMO KONTROLIERĖS REKOMENDACIJA

21. Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 19 straipsnio 1 dalies 1, 8 ir 14, 17 punktais, Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė Kalėjimų tarnybos direktoriui rekomenduoja:

21.1 išsiaiškinti, ar Pareiškėjo 2024 m. gruodžio mėnesio skunde nurodytos problemos šiuo metu vis dar yra aktualios, ir imtis priemonių joms spręsti;

21.2. ateityje nagrinėjant nuteistųjų (suimtųjų) skundus vadovautis VAĮ nuostatomis, kad skundai būtų nagrinėjami ir atsakymai pateikiami viešojo administravimo subjekto;

21.3. imtis priemonių, kad būtų išsiaiškinta, ar buvo atlikti pakartotiniai (grįžtamieji) patikrinimai tais atvejais, kai buvo nustatyti pažeidimai Alytaus kalėjimo parduotuvėje, jeigu buvo – Seimo kontrolieriui pateikti informaciją, kokie; jeigu nebuvo atlikta grįžtamoji kontrolė – imtis priemonių ir, esant poreikiui, reglamentuoti grįžtamosios kontrolės mechanizmą.

Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierių įstatymo 20 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad informacija apie siūlymų (rekomendacijų) išnagrinėjimą Seimo kontrolieriui turi būti pateikiama nedelsiant priėmus sprendimus dėl priemonių, kurių bus imamasi, atsižvelgiant į Seimo kontrolieriaus siūlymą (rekomendaciją), **bet ne vėliau kaip per 30 dienų nuo siūlymo (rekomendacijos) gavimo dienos.**

Apie rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus prašoma informuoti **Pareiškėją ir Seimo kontrolierę** (rekomendacijų nagrinėjimo rezultatus ir juos pagrindžiančius dokumentus Seimo kontrolieriui pateikti per E. pristatymo informacinę sistemą ar el. p. ombuds@lrski.lt).

Seimo kontrolierė

Erika Leonaitė